

VIRTUAALISEN KANSAINVÄLISYYDEN MUODOT JA OSAAMINEN TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSISSA 2021

Siru Korkala

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Raportit ja selvitykset 2021:16a

© Opetushallitus

Raportit ja selvitykset 2021:16a

ISBN 978-952-13-6785-4 (pdf)

ISSN-L 1798-8918

ISSN 1798-8926 (pdf)

Taitto: Grano Oy

www.oph.fi

SISÄLTÖ

1	TAUSTAA.5
2	KANSAINVÄLINEN TOIMINTA OPPILAITOKSISSA ENNEN KORONAA JA SEN AIKANA.6
3	TOIMINNASTA KERTYNEET OPIT12
4	TOIMINNAN JATKUVUUDEN YLLÄPITÄMINEN JA HAASTEET13
5	VIRTUAALINEN KANSAINVÄLISYYS TULEVAISUUDESSA15
6	LOPUKSI – MIKÄ MUUTTUI VUODEN AIKANA.17
	HYÖDYLLISIÄ LÄHTEITÄ.18

1 TAUSTAA

Keväällä 2020 puhjennut pandemia on jatkunut jo toista vuotta, ja oppilaitosten kansainvälinen toiminta on muuttanut muotoaan ehkä jopa pysyvästi. Kotikansainvälisyys oli pitkään ainoa muoto, jolla yhteyksiä ulkomaille ylläpidettiin. Opetushallitus toteutti vuoden 2020 syksyllä kyselyn virtuaalisen kansainvälisyyden muodoista ja siihen liittyvästä osaamisesta. Selvitys sisälsi tuolloin kyselyn lisäksi myös haastatteluja. Tämä selvitys haluttiin toistaa syksyllä 2021, kun kokemuksia virtuaalisesta kansainvälisyystoiminnasta oli ehtinyt kertyä enemmän. Tällä kertaa toteutettiin vain kysely ja sekin tiivistettynä. Tavoitteena oli saada selville/selvittää, miten virtuaalinen toiminta on mahdollisesti kehittynyt vuosien 2020 ja 2021 välillä. Tässä raportissa kuvataan myös sitä, millaisena oppilaitokset näkevät tulevaisuuden kansainvälisen toiminnan.

Ennen pandemiaa virtuaaliliikkuvuudesta ei ole ollut paljon kokemusta eikä siihen ollut laadittu erityisiä ohjeistuksia. Syksyllä 2020 Erasmus+ -ohjelmassa määriteltiin säännöt monimuotoliikkuvuudelle, joka yhdistää sekä virtuaaliliikkuvuuden että myöhemmän fyysisen liikkuvuusjakson nk. monimuotoliikkuvuudeksi. Liikkuvuusjakson voi aloittaa virtuaaliliikkuvuuden jaksolla ja toteuttaa myöhemmin siihen linkittyvän liikkuvuusjakson tai toisinpäin. Nyt ohjeistuksia on lisätty ja esimerkiksi Opetushallituksen sivuilta löytyy aiheesta melko kattava paketti. <https://www.oph.fi/fi/ohjelmat/strategisen-kumppanuushankkeen-ka2-hallinnointi-2014-2020-myonnetyt-hankkeet>

Selvityksen metodit ja kohdejoukko

Syyskuussa 2021 kysely lähetettiin nettilinkkinä kaikkiin lukioihin ja ammatillisiin oppilaitoksiin. Lukioissa kyselyn saivat rehtorit ja ammatillisissa oppilaitoksissa kansainvälisyyskoordinaattorit tai -vastaavat. Jokainen oppilaitos sai kuitenkin itse päättää, kuka oli paras henkilö vastaamaan kyselyyn.

Kyselyyn vastasi yhteensä 128 oppilaitosta (175 vuonna 2020); 68 ammatillista oppilaitosta ja 60 lukiota. Vastausinnostus laski hieman vuodesta 2020. Vastausprosentti oli tuolloin 32, mutta nyt se laski 24 prosenttiin. Opettajat tai kv-toiminnan vastuuhenkilöt ovat suurin vastaajaryhmä, 48 % kaikista vastanneista. Lukioissa yli puolet vastanneista on kuitenkin rehtoreita.

TAULUKKO 1. KYSELYYN VASTANNEET OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN.

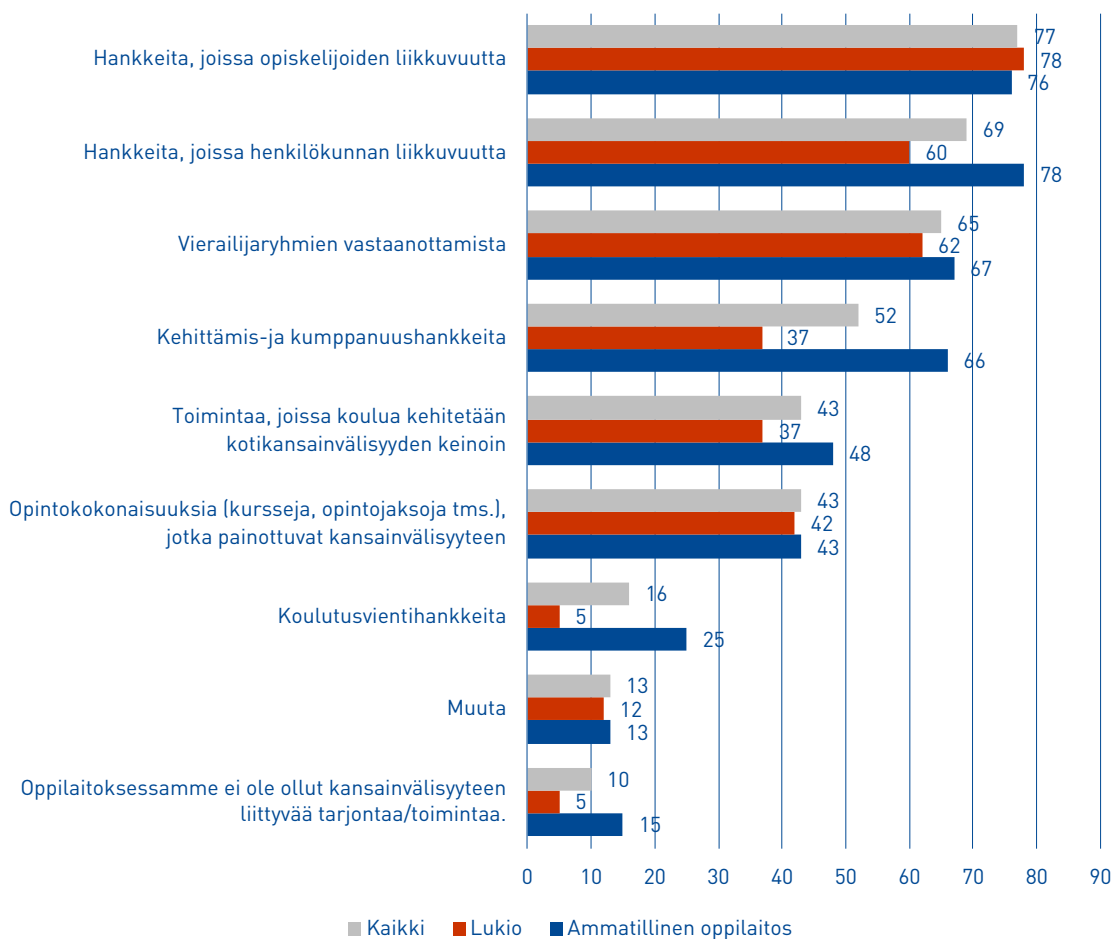
	Rehtori	Opettaja/ Kv-toiminnan vastuuhenkilö	Muu	Yhteensä
Ammatillien oppilaitos	10 (15%)	37 (54%)	21 (31%)	68 (100%)
Lukio	32 (53%)	25 (42%)	3 (5%)	60 (100%)
Yhteensä	42(33%)	62(48%)	24 (19%)	128 (100%)

2 KANSAINVÄLINEN TOIMINTA OPPILAITOKSISSA ENNEN KORONAA JA SEN AIKANA

Ennen Covid-19 pandemiaa kansainvälinen toiminta oppilaitoksissa keskittyi kyselyyn vastanneiden mukaan fyysiseen liikkuvuuteen eli opiskelijoiden ja henkilökunnan ulkomaanjaksoihin. Vierailijaryhmien vastaanottamista ja kehittämis- tai kumppanuushankkeita on ollut yli puolella kyselyyn vastanneista oppilaitoksista, ammatillisissa oppilaitoksissa kuitenkin enemmän kuin lukioissa (ks. kuvio 1).

Vaihtoehtoon 'muuta toimintaa' lukioista oli kirjattu mm. ystävyyskoulutoimintaa ja leirikouluja. Ammatillisissa oppilaitoksissa tähän kohtaan oli kirjattu mm. koulutusvientiä ja ammattitaitokilpailuja.

KUVIO 1. MILLAISTA KANSAINVÄLINEN TOIMINTA OPPILAITOKSESSANNE ENIMMÄKSEEN ON OLLUT ENNEN PANDEMIAA? (%)

Kevästä 2020 lähtien jos oppilaitoksissa on ollut kansainvälistä toimintaa, se on ollut lähes yksinomaan virtuaalista. Viidennes kyselyyn vastanneista oppilaitoksista kertoi, ettei heillä ole lainkaan virtuaalista kansainvälistä toimintaa, mutta yli puolella on jo ollut kokeiluja siitä ja 8 prosentilla on jo monipuolisia kokemuksia virtuaalisesta kansainvälisestä toiminnasta.

Kyselyn mukaan ammatilliset oppilaitokset ovat tässä hieman kokeneempia kuin lukiot. Niiden oppilaitosten määrä, joilla on kokeiluja virtuaalisesta kansainvälisestä toiminnasta, on noussut 20 prosenttiyksikköä vuoden 2020 syksystä. Yhä useampi oppilaitos onkin edennyt suunnitteluasteelta toteutukseen.

TAULUKKO 2. VIRTUAALISEN KANSAINVÄLISEN TOIMINNAN ROOLI OPPILAITOKSISSA.

	Kaikki %	Ammatilliset oppilaitokset %	Lukiot %
Sitä ei ole ollut lainkaan	21	21	22
Olemme suunnitelleet sitä	13	13	13
Valmistelemme tai pilotoimme parhaillaan virtuaalista toimintaa	4	5	3
Meillä on jo kokeiluja virtuaalisesta kv-toiminnasta	54	51	57
Meillä on monipuolisia kokemuksia virtuaalisesta kv-toiminnasta	8	10	5
Yhteensä	100	100	100

Ammatillisissa oppilaitoksissa kotikansainvälisyyttä on harjoitettu työpajojen muodossa, esimerkiksi eri maiden opiskelijat ovat vaihtaneet esimerkkejä eri ammattien käytännöistä verkon välityksellä. Yhteistyötä on tehty usein oppilaitosten kanssa, jotka ovat olleet oppilaitosten kumppaneita liikkuvuustoiminnassa aiemmin. Hankkeita on suunniteltu etäyhteyksin opetushenkilöstön kesken.

'Iltapäivän mittaisia kotikansainvälisyyspajoja: partneri lähettää videon jostain konkreettisesta tekemisestä tai opastaa tekemisen Teamsissa, meikäläiset tekevät perässä. Tekemisen ohessa opiskelijat nauttivat pieniä herkkuja partnerimaasta + saavat kv-infoa.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Kansainvälistä toimintaa on pystytty jatkamaan virtuaalisesti myös etäopetuksen aikana. Opiskelijat ovat tehneet videoita YouTube-alustalle ja osallistuneet mm. japanilaisten opiskelijoiden vetämälle tanssitunnille kotoaan käsin.

'Suomalainen valmentajaopiskelija piti hollantilaisille opiskelijoille videon välityksellä salibandytunnin. Tuntia edelsi useita videotapaamisia, joissa valmisteltiin tuntia.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Ammatilliset oppilaitokset ovat hyödyntäneen myös koulutusvientirytyksiä virtuaalisen kv-toiminnan toteuttamisessa. Myös opiskelijoiden ulkomaisia työssäoppimisjaksoja on toteutettu virtuaalisesti. Tämä on tapahtunut projektinomaisesti; ulkomaisen yrityksen työpaikkaohjaajan, opiskelijoiden, alan opettajien ja kv-koordinaattorin kesken yhteistyössä.

Lukioissa on toteutettu virtuaalisia työpajoja ja ryhmätöitä. Myös lukioissa virtuaalinen kansainvälisyystoiminta on onnistunut etäopetuksessa. Lisäksi oppilaitoksissa on vierailut ulkomaiden oppilaitosten opiskelijoita ja opettajia Teams-sovelluksen välityksellä. Vierailijat ovat voineet luennoida isolle ryhmälle tai joskus jopa koko koululle.

'Online-liikkuvuus, jossa 3 päivän ajan opiskelijoiden ryhmätyöskentelyä ja tulosten esittelyä. Ennen liikkuvuutta valmistelevalta ennakkotapaaminen ja liikkuvuuden jälkeen tulosten esittely.'

(avovastaus, lukio)

Menetelmiä ja välineitä virtuaalisessa kansainvälisessä toiminnassa

Digitaalisista välineistä Teams (62% vastanneista) ja Zoom (47% vastanneista) ovat käytetyimpiä virtuaalisessa kansainvälisyydessä. WhatsAppia on käyttänyt 41 prosenttia oppilaitoksista ja Skypeä 14 prosenttia. Muita usein mainittuja välineitä ovat Google Meet ja YouTube.

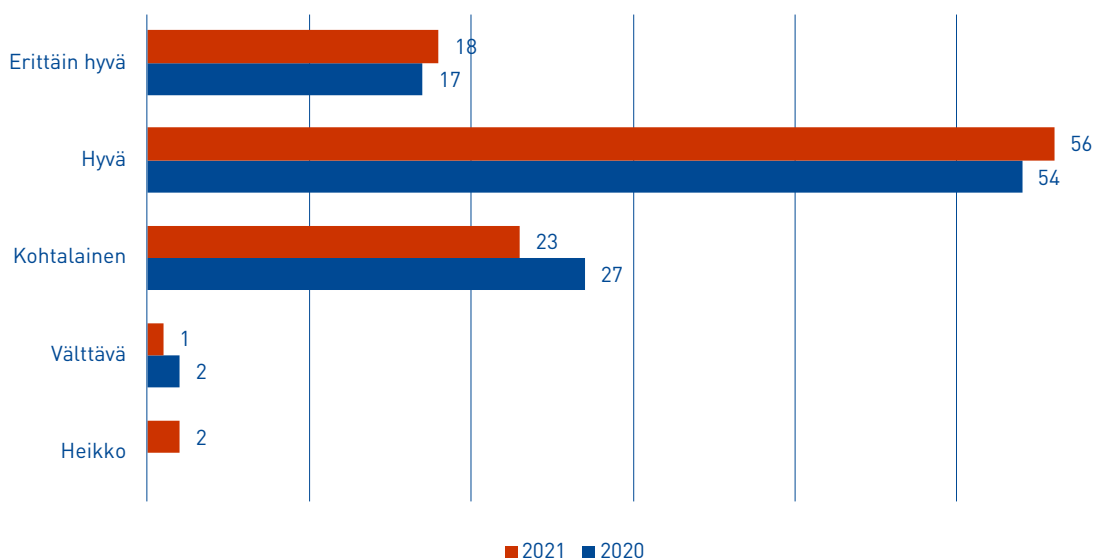
Uusia digivälineitä tai -alustoja on ottanut käyttöön 23 prosenttia oppilaitoksista. Tällaisia uusia välineitä ovat mm. erilaiset pelialustat ja Webex. Erasmus+ -ohjelman eTwinning-alustaa mainitsee käyttäneensä 32 prosenttia kyselyyn vastanneista oppilaitoksista eli hieman useampi kuin syksyn 2020 kyselyssä (29%). eTwinning on ollut käytössä mm. hankkeiden suunnittelun ja yhteistyöpartnerien esittäytymisen työvälineenä.

Valmiudet virtuaaliseen kansainväliseen toimintaan

Digitaalisten välineiden osaaminen on Suomessa hyvällä tasolla. Osaaminen on parempaa kuin EU:ssa keskimäärin. Tämä käy ilmi muun muassa OECD:n tutkimuksesta: (https://ec.europa.eu/education/education-in-the-eu/digital-education-action-plan_fi)

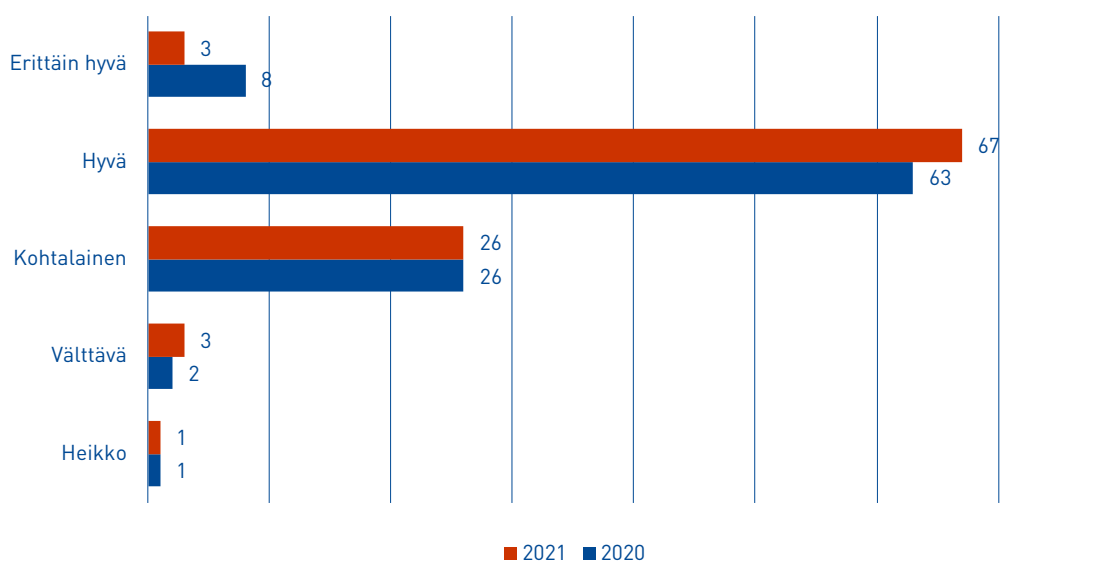
Kyselyn mukaan yli puolet kaikista vastanneista arvioi osaamisensa hyväksi ja melkein viidesosa erittäin hyväksi. Taitonsa hyväksi arvioivien osuus on noussut edellisestä kyselykerrasta.

KUVIO 2. OMA DIGITAALISTEN VÄLINEIDEN OSAAMINEN TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSISSA 2021 JA 2020 (%)

Vastaajia pyydettiin arvioimaan oman osaamisensa lisäksi oppilaitoksensa henkilökunnan osaamista ja 67 prosenttia arvioi sen hyväksi, mikä on hieman enemmän kuin syksyllä 2020. Oppilaitoksensa henkilökunnan taidot erittäin hyväksi sitä vastoin arvioi nyt pienempi osuus vastanneista kuin viimeksi.

KUVIO 3. OPPILAITOKSEN HENKILÖKUNNAN DIGITAALISTEN VÄLINEIDEN OSAAMINEN TOISEN ASTEEN OPPILAITOKSISSA 2021 JA 2020 (%)

Millaista osaamista henkilöstö sitten tarvitsee etäyhteyksin tapahtuvaan kansainvälisen yhteistyön suunnitteluun ja toteuttamiseen?

Ammatillisissa oppilaitoksissa peräänkuulutetaan lisää rohkeutta käyttää erilaisia sähköisiä kanavia ja välineitä - myös niitä, jotka eivät ole vielä tuttuja. Lisää rohkeutta toimintaan kaivattiin monessa kyselyn avovastauksessa. Kielitaito, kulttuuriosaaminen, ajankäytön hallinta ja eri maiden aikaerojen puitteissa työskentely pohditutti monia vastaajia. Käytännön vinkkejä siihen, miten aloittaa virtuaalinen kansainvälisyystoiminta kaivataan. Hyvien kokemusten jakaminen oppilaitosten kesken olisi hyödyllistä.

'Pitää olla Teamsin (ryhmiin jakaminen) ja erilaisten tiedon yhteiskäyttöön soveltuvien sovellusten käyttötaitoa. Virtuaalinen yhteistyö on pitkäjänteistä. Pitää tuntea toinen osapuoli ja pitää olla riittävästi aikaa.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Myös **lukioissa** kaivataan lisää digitaalustoimien käytön osaamista ja hyviä käytäntöjä virtuaalisen kv-toiminnan toteuttamiseksi.

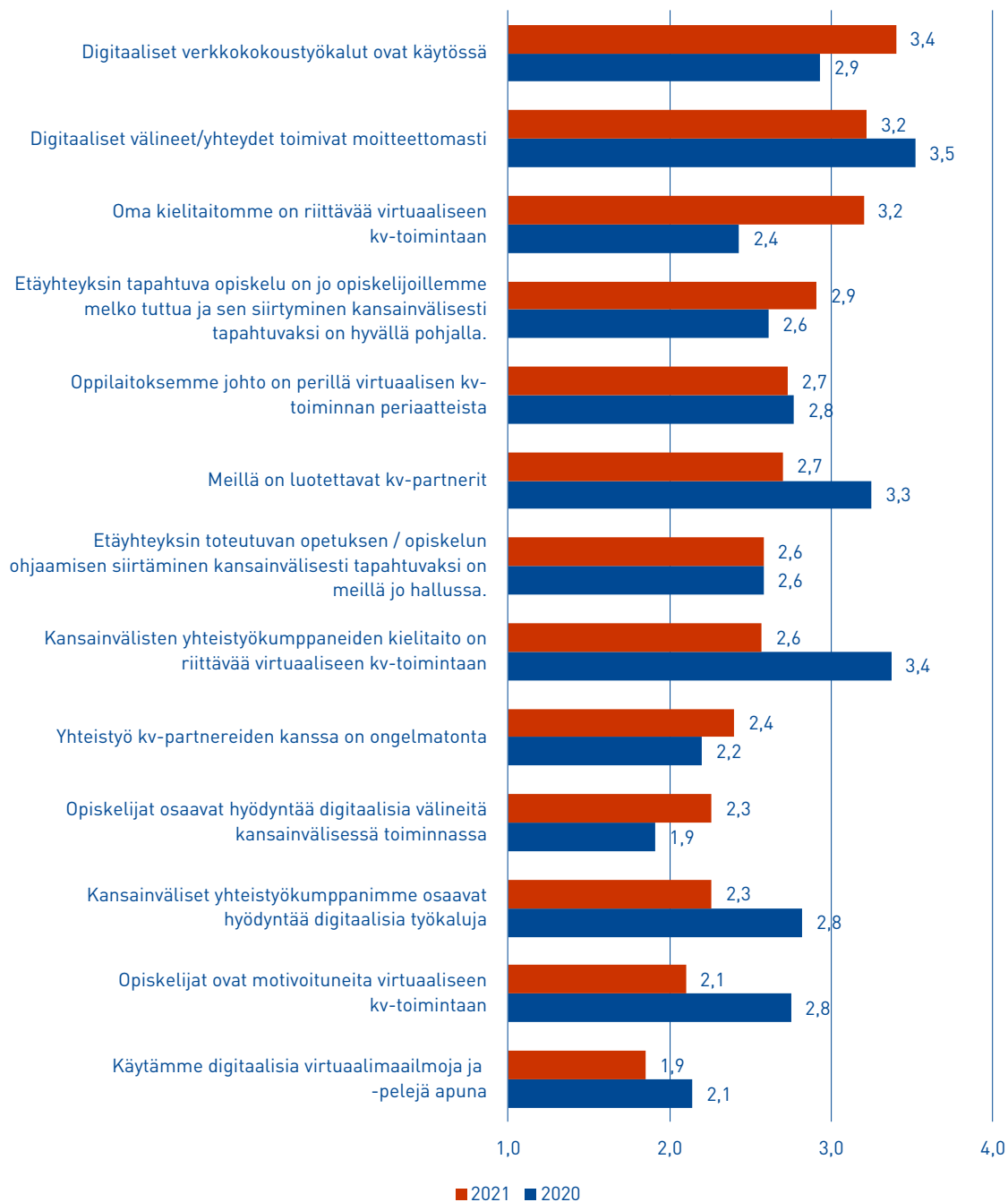
'Lähinnä toimivia malleja, joista on johdettavissa pysyviä käytänteitä. Nyt välineet ja käytännöt ovat aikamoinen sillisalaatti.'

(avovastaus, lukio)

Vertailtaessa kuvion 4 väittämien vastausjakaumia eri kyselykertojen välillä, niin merkittävin edistyminen on tapahtunut digitaalisten verkkokokoustyökalujen käytössä. Samoin yhä useampi vastanneista pitää oman oppilaitoksensa henkilöstön kielitaitoa riittävänä virtuaaliseen kansainväliseen toimintaan. Etäyhteyksin tapahtuva toiminta on myös entistä tutumpaa opiskelijoille myös kansainvälisissä yhteyksissä. Vielä syksyllä 2020 moni kyselyyn vastannut ei osannut ottaa kantaa opiskelijoiden motivaatioon virtuaalisen kansainvälisyystoimintaan ja digitaalisten välineiden osaamisen tasoon, mutta nyt 2021 syksyllä erityisesti motivaatiota pidetään pienempänä kuin edellisellä kyselykerralla. Osaamisen tason arvioidaan sen sijaan hiukan nousseen.

Mielenkiintoinen tulos on se, että kun kokemukset virtuaalisesta kansainvälisestä toiminnasta ovat lisääntyneet, niin arviot kansainvälisten yhteistyökumppaneiden osaamisesta ja luotettavuudesta ovat vastaavasti heikentyneet. Mitä enemmän virtuaalista toimintaa on ollut, niin kulttuuriset erot sekä erot digitaalisessa osaamisessa luonnollisesti korostuvat eri toimijoiden välillä.

KUVIO 4. VALMIUDET VIRTUAALISEEN KV-TOIMINTAAN 2021 JA 2020 (YHDESSÄ SEKÄ LUKION ETTÄ AMMATILLISTEN OPPILAITOSTEN VASTAUKSET, KA. 1 TÄYSIN ERI MIELTÄ – 4 TÄYSIN SAMAA MIELTÄ)

Tarkasteltaessa kyselyyn vastanneiden valmiuksia virtuaaliseen toimintaan **oppilaitostyy- peittäin** käy ilmi, että arviot omasta kielitaidosta ja digivälineiden toimivuudesta ovat positiivisempia lukioissa, kun ammatillisissa oppilaitoksissa. Myös opiskelijoiden ja henkilöstön motivaatio liittyen virtuaalisen kansainväliseen toimintaan arvioidaan hieman korkeammaksi lukioissa kuin ammatillisissa oppilaitoksissa. Ammatillisissa oppilaitoksissa taas puolestaan luottamus kansainvälisiin yhteistyökumppaneihin ja heidän osaamiseensa on korkeampaa kuin lukioissa.

KUVIO 5. VÄITTÄMÄVASTAUKSET OPPILAITOSTYYPIN MUKAAN 2021 (KA. 1-4)

3 TOIMINNASTA KERTYNEET OPIT

Vastaajia pyydettiin avonaisella kysymyksellä kuvaamaan mitä he ovat oppineet suunnitellaan ja/tai toteuttaessaan kansainvälistä toimintaa virtuaalisesti.

Ammatillisissa oppilaitoksissa oltiin monen vastauksessa sitä mieltä, että virtuaalinen yhteistyö sopii parhaiten toteutettavaksi silloin kun opiskelijat ovat lähiopetuksessa eli kun kaikki ovat fyysisesti samassa tilassa. Etäopetuksen aikana virtuaalinen kansainvälinen toiminta koettiin hankalaksi.

Oppilaitoksissa koettiin myös, että opettajien motivoiminen vastuun ottamiseen hankkeista ja oppilaitoksen johdon vakuuttaminen toiminnan tärkeydestä on keskeistä. Myös opiskelijoiden motivointiin on panostettava esimerkiksi pitämällä hankkeissa käsiteltävät aiheet riittävän helppoina. Hankkeiden toteutus ei saa ajoittua liian pitkälle aikavälille tai motivaatio laskee. Teknisten laitteiden toimivuuteen kannattaa panostaa, jotta toiminta on sujuvaa.

Vastaajat kokivat myös, että uusien hankkeiden aloittaminen pelkästään virtuaalisena voi olla hankalaa. Osallistujien mahdollinen heikko kielitaito korostuu virtuaalikokouksissa. Virtuaalinen yhteistyö on vastaajien mielestä helpompaa, jos osallistujat ovat toisilleen ennestään tuttuja.

Hankkeiden tulee olla hyvin suunniteltuja ja suunnitteluun tulee varata aikaa ja sen olisi hyvä olla mukana opetushenkilökunnan vuosittaisessa työaikasuunnittelussa.

‘Toteutuksessa mukana olevat opettajat pitäisi ottaa vahvasti suunnitteluun mukaan alusta alkaen, jotta yhteistyön sisällöt sopisivat mahdollisimman hyvin osaksi opetusta, mahdollisimman lähelle arkea. Myös opiskelijälähtöisyyteen pitäisi pyrkiä. Mikään ei etene koordinaattori-vetoisesti, mutta koordinaattoreiden tukea toteuttajille tarvitaan aika paljonkin.’

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Virtuaalisuuden koettiin antavan myös paljon mahdollisuuksia. Opiskelijat voivat tutustua kohdemaahan ja ihmisiin jo ennen varsinaista matkaa. Toiminta on myös tehokasta ja vaikuttavaa, kun koko luokka voi osallistua. Aikaisemmin vain muutama ryhmästä lähti ulkomaanjaksolle.

‘Maailmaa voi valloittaa, yhteyksiä luoda ja tehdä kansainvälistä työelämäyhteistyötä myös matkustamatta.’

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Virtuaalisen toiminnan myötä oppilaitoksessa on edistetty valtavasti digitaitojen oppimisessa, ja oppiminen on koskettanut tasapuolisesti kaikkia.

Myös **lukioissa** etäopetusjaksot ovat kehittäneet opettajien ja opiskelijoiden digitaalisia taitoja, ja samalla luoneet pohjaa kansainvälisen toiminnan toteuttamisella virtuaalisesti. Etukaiteissuunnittelu ja opiskelijoiden ohjeistus ja motivointi on huomattu keskeiseksi toiminnan onnistumisen kannalta. Käsiteltävien teemojen on hyvä olla innostavia ja linkittyä opintoihin, oppituntien sisälle integroitu toiminta motivoi parhaiten.

‘Toteuttaminen on hyvin työlästä, mutta toki palkitsevaa.’

(avovastaus, lukio)

4 TOIMINNAN JATKUVUUDEN YLLÄPITÄMINEN JA HAASTEET

Kansainvälisen toiminnan toteuttaminen virtuaalisena on oppilaitoksille paitsi mahdollisuus uusien taitojen oppimiselle, niin myös haastavaa ja se jakaa mielipiteitä vastaajien keskuudessa.

Ammatillisissa oppilaitoksissa ollaan huolestuneita siitä, miten aika- ja taloudelliset resurssit joustavat hankkeiden virtuaalisessa toteutuksessa. Miten saadaan suunnittelulle riittävä työaika ja aito kohtaaminen kansainvälisten yhteistyökumppaneiden kanssa onnistumaan virtuaalisesta siten, että hankkeet tulee suunniteltua hyvin. Keskeisin haaste toiminnan jatkuvuudelle on vastaajien mielestä kuitenkin motivaation puute. Toimintaan pitäisi jatkuvasti kehittää uusia ja mielenkiintoisia näkökulmia ja teemoja, jotta se pysyy yllä.

'Miten pidetään yllä motivaatiota ja ajatuksen kirkastamista siitä, että miksi virtuaalista kansainvälistä toimintaa kannattaa toteuttaa.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Perusongelmaksi virtuaalisen kv-toiminnan jatkuvuuden kannalta opettajat näkevät sen, että opettajien työaika ei jousta sellaisenaan vaan suunnittelu-aikaa ja yhteistyön toteuttamista pitäisi tukea erillisellä rahoituksella.

'Rahoituksessa ja opintojen tunnustamisessa myös virtuaaliset toiminnot tulisi saada näkyviksi ja rahoituskelpoisiksi.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Kasainvälisten yhteistyökumppaneiden heikot digitaidot ja haluttomuus virtuaaliseen yhteistyöhön mainittiin yhtenä toimintaa vaikeuttavana tekijänä. Lisäksi myös omasta organisaatiosta voi löytyä jarruttavia tekijöitä, esim. johto ei tue virtuaalista kansainvälistä toimintaa. Virtuaalisen toiminnan jatkuvuutta varjostaa myös se, että toimijat usein kokevat, että ulkomaisessa työyhteisössä paikan päällä saatua kokemusta ja opetusta ei voi korvata virtuaalisella toiminnalla.

Lukioiden henkilöstön vastauksista voi päätellä, että virtuaaliseen kansainvälisyystoimintaan vaadittavaa osaamista oppilaitoksissa on, mutta tähän ei ole resursoitu riittävästi työaikaa. Lisäksi koettiin, että virtuaalinen kansainvälisyystoiminta jää helposti luentomaisiksi esityksiksi ja vuorovaikutteisuus ja aidot kohtaamiset puuttuvat.

'Sisältö ja yhteiset projektit ovat valjuja ilman kohtaamista.'

(avovastaus, lukio)

Motivaation puute ehkäisee myös lukioiden harjoittamaa virtuaalista kansainvälistä toimintaa ja aika- ja aikatauluerot sekä lukion vaihtuvat ryhmät tekevät pitkäaikaisesta opiskelijoiden välisestä kansainvälisestä yhteistyöstä haastavaa.

Opiskelijat ja opettajat eivät halua enää lisää digitaalisia yhteyksiä ja välineitä, kun niitä on arjessa jo niin paljon.

(avovastaus, lukio)

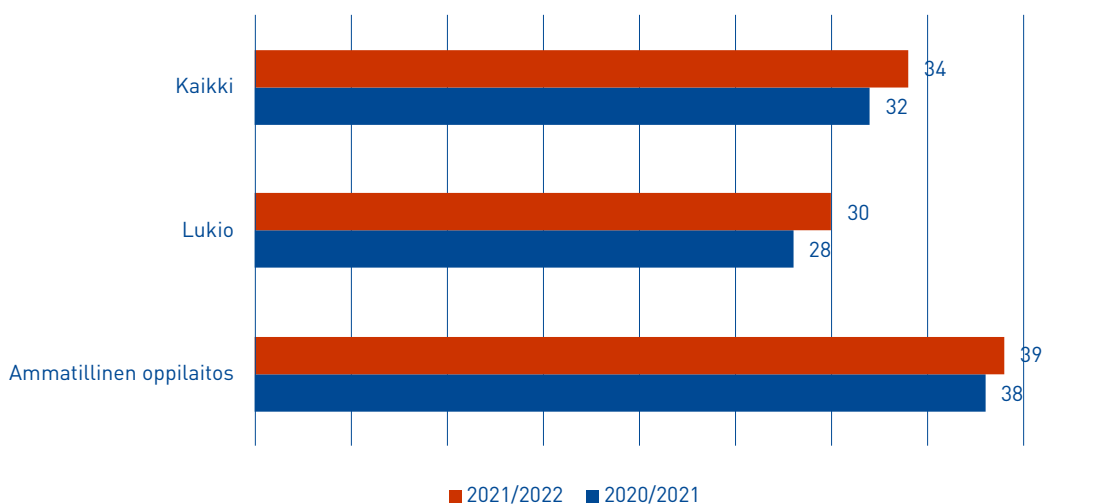
Nettiyhteyksien toimiminen eri kouluissa välillä todella epävarmalla pohjalla. Aikataulujen yhteensovittaminen, yhteisen ajan löytäminen välillä todella haastavaa. Kaikissa maissa ei aina mahdollista toteuttaa koulupäivien aikana jne.

(avovastaus, lukio)

5 VIRTUAALINEN KANSAINVÄLISYYS TULEVAISUUDESSA

Monessa oppilaitoksessa odotellaan jo sitä, että fyysiset liikkuvuusjaksot ovat taas mahdollisia, Virtuaalisuus kansainvälisessä toiminnassa ei ole kuitenkaan katoamassa ja monimuotoliikkuvuus eli virtuaalisen liikkuvuuden ja fyysisten ulkomaanjaksojen yhdistäminen on nyt yhä yleisempää. Verrattuna vuoden 2020 kyselyyn, vuoden 2021 syksyllä hieman useampi oppilaitos suunnitteli monimuotoliikkuvuuden toteuttamista kuluvana lukuvuotena.

KUVIO 6. MENEILLÄÄN OLEVAN LUKUVUODEN AIKANA ON SUUNNITELMISSA MONIMUOTOLIKKUVUUKSIA (%)

Kyselyn lopussa vastaajia pyydettiin kuvailemaan, millaisena he näkevät oppilaitosten harjoittaman virtuaalisen kansainvälisen toiminnan vuonna 2025.

Eräs **ammattillisessa oppilaitoksessa** työskentelevä toivoi, että etäyhteyksin tapahtuva kansainvälinen yhteistyö kuuluisi luontevasti osaksi kaikkia kursseja ja tähän olisi myös aikaa.

'Virtuaalinen kansainvälisyys tarkoittaa normaaleja tutkinnon osia, joiden oppimistehtäviä suunnitellaan ja toteutetaan yhdessä kv-kumppanien kanssa ja opiskelijoille on luontevaa esitellä niitä toisen maan opiskelijaryhmille tai yritysten edustajille.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Opiskelijoiden henkilökohtaisiin tavoitteisiin räätälöidyt monimuotoiset kv-jaksot, joissa virtuaalinen tutustuminen kohdemaahan ja työpaikkaan tukisivat fyysiselle vaihtojaksolle valmistautumista, voisivat olla arkipäivää vuonna 2025. Vastaajat myös kuvasivat kotikansainvälistymisen saavan uusia muotoja ja mahdollisuuksia, ja näin ollen kansainvälisyys on entistä tasa-arvoisempaa; siihen osallistuminen on kaikille mahdollista.

'Virtuaalinen toiminta on osa opintoja. Kaikki saavat kokeilla pienesti. Jokaisessa tutkinnossa on ainakin yksi tutkinnon osa, johon liittyy virtuaalinen kv-osuus. Tätä ennen on jokainen tutkinto perattava ja sovitettava, mikä olisi tapa, jolla kansainvälisyyttä toteutetaan tutkinnossa.'

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Kielten opetus kehittyy niin, että vieraan kielen käyttäminen ja ammattialan sisällöllinen opiskelu nivoutuvat yhteen. Vieraasta kielestä tulee luonteva kommunikaation väline alan substanssin opiskelussa, mikä nostaa opiskelijoiden motivaatiota vieraan kielen oppimiseen ja käyttämiseen.

Vuonna 2025 virtuaalinen kansainvälisyystoiminta on luonnollinen osa oppilaitoksen toimintaa. Sitä hyödynnetään opiskelijoiden ja henkilöstön liikkuvuudessa, paikallisten yritysten kansainvälisten osaajien rekrytoinneissa sekä yhteistyö- ja kehittämishankkeissa. Toiminta on vapaaehtoista ja räätälöityä kullekin henkilölle sopivaksi.

‘Olemme jo suunnitelleet, että osa henkilökunnasta, jotka haluavat lähteä matkustamaan, menevät käymään kumppanimaissa ja ne, jotka jäävät Suomeen, osallistuvat mukaan matkalle virtuaalisissa tapaamisissa.’

(avovastaus, ammatillinen oppilaitos)

Kestävän kehityksen teema on integroituna kaikkiin liikkuvuustoimintoihin, fyysisiin ja virtuaalisiin. Jokaisen ammatillisen opiskelijan opintoihin liittyy jonkinlainen kansainvälinen kokemus vähintään virtuaalisesti.

Lukioissa tulevaisuuden kansainvälisyys nähdään monimuototoimintana, joka sisältää sekä fyysisiä liikkuvuutta että virtuaalitapaamisia.

‘Virtuaalitapaamiset verkossa vahvistavat hanketoimintaa ja tekevät yhteistyön konkreettisemmäksi, kun partnereita tavataan useammin, vaikkakin vain verkossa.’

(avovastaus, lukio)

Eräs lukon opettaja visioi, että virtuaalisella kansainvälisyystoiminnalla voisi elävöittää harvinaisempien vieraiden kielten opiskelua. Toiveena oli myös, että yhä useampi opettaja osallistuisi kansainväliseen toimintaan ja asiasta tiedotettaisiin kouluissa entistä enemmän, niin että osallisuus kansainväliseen toimintaan lisääntyisi.

6 LOPUKSI – MIKÄ MUUTTUI VUODEN AIKANA

Tämä selvitysraportti on jatkoa syksyn 2020 selvitykselle, jolloin pandemian aikainen sulku-tila oli edellisenä keväänä alkanut. Syksyllä 2021 toistetun kyselyn aikana oppilaitokset olivat toimineet kansainvälisessä yhteistyössä virtuaalisesti jo 1,5 vuotta. Nyt valmistuneen selvityksen pääkysymykset olivat:

- Millaisessa roolissa virtuaalinen kansainvälinen toiminta on oppilaitoksissa nykyisin?
- Millaista virtuaalinen kansainvälinen toiminta on oppilaitoksissa ollut ja millaisin välinein ja metodein sitä on harjoitettu?
- Millaista osaamista tarvitaan ja toisaalta mitä on opittu virtuaalisuuden myötä?
- Millaisia esteitä tai haasteita kansainvälisen toiminnan jatkuvuudelle virtuaalisena on ilmennyt?
- Miten oppilaitoksissa nähdään tulevaisuuden virtuaalinen kansainvälisyys?

Oppilaitosten kokemukset virtuaalisesta kansainvälisyydestä ovat luonnollisesti lisääntyneet syksystä 2020. Yli puolet vastanneista oppilaitoksista kertoi nyt, että kokeiluja on jo ollut. Syksyn 2020 kyselyssä vastaava osuus oli kolmasosa oppilaitoksista. Erilaiset digitaaliset välineet ovat entistä tutumpia oppilaitosten henkilöstölle ja opiskelijoille. Etäopetukseen siirtyminen ja sen mukanaan tuoma digiosaaminen on heijastunut myös kansainväliseen toimintaan; yhteistyö kansainvälisesti onnistuu myös virtuaalisesti. Tosin tehtiin myös muutamia huomioita siitä, että kansainväliset virtuaalihankkeet ovat helpompia toteuttaa, kun oman maan osallistujat ovat fyysisesti samassa paikassa, eivätkä etäopetuksessa.

Samoin kun vuosi sitten toteutetussa kyselyssä, myös nyt korostettiin hankkeiden hyvän suunnittelun ja opiskelijoiden motivoinnin tärkeyttä virtuaalisessa kansainvälisessä toiminnassa. Lisäksi toimintaa helpottaa se, jos oppilaitoksen johto tukee toimintaa; virtuaalisuuden on todettu vievän paljon henkilöstön työaikaa.

Ajan ja motivaation puute sekä kansainvälisten kumppaneiden puutteelliset digitaidot sekä haluttomuus virtuaaliseen toimintaan ovat siten edelleen keskeisimmät haasteet, joita virtuaalinen kansainvälisyystoiminta kohtaa.

Edelleen virtuaalisessa toiminnassa nähtiin paljon hyvääkin eli ympäristöystävällisyys ja osallistumiseen liittyvä tasa-arvoisuus koettiin toimintaan kannustavina tekijöinä. Näitä korostettiin myös tulevaisuuden toiminnassa; vastaajat arvioivat, että virtuaalinen kansainvälisyys tulee olemaan arkea tulevaisuuden oppilaitoksissa, vaikka fyysinen kansainvälinen liikkuvuus palautuisikin pandemiaa edeltävälle tasolle.

HYÖDYLLISIÄ LÄHTEITÄ

Ohje monimuotoliikkuvuuteen Erasmus+ ohjelman ammatillisen koulutuksen liikkuvuushankkeissa:

https://www.oph.fi/sites/default/files/documents/erasmus-ka1_virtuaalinen-liikkuvuus_ohje_2112020.pdf

Ohjeita kaikille koulutussektoreille:

<https://www.oph.fi/fi/ohjelmat/strategisen-kumppanuushankkeen-ka2-hallinnointi-2014-2020-myonnetyt-hankkeet>

Verkojulkaisu
ISBN 978-952-13-6785-4
ISSN 1798-8926

Opetushallitus
www.oph.fi